

El debat virtual a la UOC

Autors:

Cristina Girona, Toni Martínez, Xavier Mas

Juliol de 2006

Índex

Índex.....	2
Introducció.....	3
Passos per a la creació d'un debat virtual	3
Competències que permet treballar.....	3
Cal tenir en compte que.....	4
PAS 1. Identificar la finalitat del debat	6
Què aporta un debat respecte al treball individual?	6
Cal tenir en compte que.....	7
El debat a la UOC	8
PAS 2. Preparar el format i el contingut del debat	10
Començar a definir el debat	10
Cal tenir en compte que.....	14
El debat a la UOC	16
PAS 3. Avaluar el debat	19
Com preparo l'avaluació del debat?	19
Cal tenir en compte que.....	23
El debat a la UOC	24
PAS 4. Dinamitzar el debat	26
Com dinamitzo el debat?	26
L'estructura del debat.....	26
Les regles del joc o normes de participació	29
El rol del docent en el debat	30
Cal tenir en compte que.....	32
El debat a la UOC	33
PAS 5. Fer el tancament del debat.....	34
Com faig el tancament del debat?	34
Identificar el resultat del debat.....	34
Elaborar la síntesi del que s'ha esdevingut durant el debat.....	35
Formalitzar el resultat del debat	36
Comunicar a l'estudiant l'acabament de l'activitat	37
Cal tenir en compte que.....	37

Introducció

“Un debat és una discussió d’una qüestió entre dues o més persones de posicions contraposades, les quals es troben subjectes a les regles metòdiques d’intervenció i d’exposició de llurs arguments, sota la supervisió d’un conductor.”

Institut d’Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona, 1997.

Més enllà, però, d’aquesta definició de diccionari, i des de la nostra òptica de docents en la virtualitat, quan parlem de debat virtual a la UOC fem referència a...

- a. ... una **activitat d’aprenentatge en el marc d’una assignatura**, és a dir, una acció concreta que volem que els estudiants desenvolupin amb la intenció que aprenguin o mobilitzin determinades actituds;
- b. ... un **recurs metodològic**, és a dir, un mitjà per a promoure ensenyament i aprenentatge d’una manera determinada;
- c. ... una **possibilitat d’observar** un "comportament" determinat d’estudiants - com a individus i/o com a grup - a fi de valorar-lo a partir d’uns criteris prèviament establerts.

Per a dur a terme un debat, cal pensar-lo, definir-lo, planificar-lo, dinamitzar-lo i avaluar-ne els resultats. Cal, doncs, fer tot un seguit de reflexions i també un conjunt d’accions que trobareu recollides en els passos que figuren a continuació.

Passos per a la creació d’un debat virtual

PAS 1. Identificar la finalitat del debat.

PAS 2. Preparar el format i el contingut del debat.

PAS 3. Avaluar el debat.

PAS 4. Dinamitzar el debat.

PAS 5. Fer el tancament del debat.

Competències que permet treballar

Un debat virtual és un tipus d’activitat que contribueix a l’adquisició de competències com les següents:

● UOC El debat virtual a la UOC

- Capacitat d'exposició, argumentació i síntesi escrita.
- Capacitat per a aprendre de forma col·lectiva, dels altres i amb els altres, i desenvolupar nou coneixement.
- Capacitat per defensar un posicionament mantenint el respecte a la pluralitat i als altres.
- Exposició de punts de vista propis a partir de l'aplicació de criteris fonamentats i coneixements sòlids d'una manera coherent.
- Capacitat de crítica i autocrítica.
- Coneixement del context de la comunicació virtual i el treball per la xarxa.
- Desenvolupament d'habilitats interpersonals.
- Capacitat per interactuar en un grup interdisciplinari.
- Capacitat per a comunicar-se amb experts d'altres àrees de coneixement o altres àmbits professionals.

Cal tenir en compte que...

- **... fer un bon debat requereix esforç.** Perquè un debat tingui èxit i sigui efectiu cal que estigui ben preparat. Un bon plantejament i una bona planificació és, com en el cas de qualsevol altre recurs o activitat, imprescindible per a garantir-ne la qualitat. Tot i així, la creació d'un debat no requereix un esforç de dedicació exagerat per part del docent, ni tampoc una gran despesa econòmica. L'esforç que representa fer un debat és diferent segons les accions que portem a terme en els diversos moments de la seva preparació i dinamització. Vegem-ho:

Pel que fa a...	Esforz que comporta
... l'encàrrec	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Baix. Es tracta d'un encàrrec de docència, i la seva complexitat no supera excessivament la d'una prova d'avaluació contínua.
... la preparació	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mitjà. Cal formular bé el debat i, en alguns casos, s'haurà de seleccionar documentació o elaborar algun text de referències o pautes.
... la dinamització a l'aula	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elevat. Depèn de la seva llargària, del nombre de participants i de la complexitat i extensió de les intervencions.
... la despesa econòmica	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Baix. No es requereix, en principi, encarregar materials o eines específiques que hagin de ser produïdes. En canvi, sí que caldrà tenir en compte la despesa que pot suposar la intervenció d'un expert.

- **... el debat és una activitat.** En relació amb l'assignatura, el debat virtual hi té el mateix paper que qualsevol altra activitat. Depenent de la seva finalitat, un debat pot ser una activitat avaluable i formar part de l'avaluació contínua com qualsevol altra PAC. En aquest cas, caldrà posar molta cura en el disseny de l'avaluació, ja que, si bé es tracta d'una dinàmica de grup, també haurem d'avaluar cadascun dels participants de forma individual. En tot cas, és important informar l'estudiant sobre quina funció i quin valor té el debat en el conjunt de l'assignatura.
- **... abusar excessivament del debat pot restar-li efectivitat.** El debat és un recurs força generalitzat a la UOC i present en moltes assignatures. Resulta una activitat amb un gran nombre de possibilitats i pot ser molt enriquidora, però és necessari fer-ne un ús adequat i valorar, sobretot, la seva presència en el conjunt de l'assignatura. Quan una assignatura inclou una proposta excessiva de debats com a activitats d'aprenentatge hi ha poques garanties que els estudiants en facin un seguiment adequat i efectiu.

PAS 1. Identificar la finalitat del debat

Com a activitat en grup, el debat aporta el seu valor quan s'empra per a promoure aprenentatges que s'adquireixen de manera més satisfactòria gràcies a la interacció amb el grup. En aquest sentit, un debat virtual serveix per a desenvolupar competències en què l'argumentació, el contrast de punts de vista i el respecte a la diversitat de posicionaments, entre altres aspectes, tenen un paper rellevant.

Per tant, una de les estratègies més comunes per a determinar la finalitat del nostre debat és valorar si el fet de treballar sobre una qüestió col·lectivament s'acosta més al que volem fomentar com a docents.

Què aporta un debat respecte al treball individual?

En la taula següent, s'exposen tres qüestions amb les quals podríem formular un debat. Com podem veure, les mateixes qüestions serveixen per a fomentar aprenentatges diferents quan són plantejades com a activitat individual i quan les fem per a fer un debat.

Quin aprenentatge promovem? (Què aprèn a fer l'estudiant?)		
	Com a activitat individual, l'estudiant...	Com a formulació d'un debat, els estudiants...
Exemple 1: Avantatges i inconvenients de la formació presencial i de la no presencial	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... reflexiona sobre les dues modalitats formatives i les analitza. ▪ ... valora els pros i els contres de cadascuna d'aquestes dues modalitats. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... analitzen les dues modalitats de formació i hi reflexionen; a més, han de considerar alternatives possibles que els ajudin a formar el seu propi criteri.
Exemple 2: Opinió sobre el canvi climàtic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... es posiciona en relació amb el tema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... argumenten la seva opinió i la contrasten ▪ ... enriqueixen el seu punt de vista amb el de la resta de companys.

Exemple 3: Què es pot fer per a frenar la desforestació de la selva amazònica?	▪ ... pren decisions.	▪ ... a partir de la interacció amb la resta del grup, poden desestimar punts de vista inicials o qüestionar-los, integrant-ne de nous i construint els propis.
--	-----------------------	---

Un debat comporta, en tots els casos, intervencions de caràcter individual per part dels participants. Malgrat tot, el debat és una activitat grupal, i la seva formulació al grup afavoreix aprenentatges i possibilita dinàmiques ben diferenciades de les que permeten posar en pràctica activitats de tipus individual.

El debat és una activitat de grup i, com a tal, permet reflexionar, argumentar i justificar... en relació al grup. Per això, formulant al grup aconseguim sovint, com a docents, els mateixos resultats que quan fem treballar l'estudiant individualment. Ara bé, quan proposem que l'estudiant treballi allò mateix amb els companys, és perquè creiem que arribarà més lluny en els seus aprenentatges que si ho fa sol.

Com a activitat d'aprenentatge a la UOC, un debat té sentit quan el tema o la qüestió que s'ha de debatre permet diverses interpretacions, solucions, o pot ser abordat des de punts de vista diferenciats; quan s'argumenta i es reargumenta, i quan és possible la riquesa de matisos que pot aportar cadascú.

La decisió que, com a docents, hem de prendre ha de tenir en compte aquestes consideracions. Si tirem endavant un debat és perquè estem molt segurs que els estudiants aprendran de la resta del grup i amb el grup, contrastant, integrant noves idees, reformulant les pròpies, o argumentant, entre altres.

Si els resultats de l'aprenentatge que esperem no tenen a veure amb un treball grupal en aquesta línia, segurament, aleshores, haurem d'optar per un altre recurs metodològic que permeti als estudiants assolir els mateixos objectius d'aprenentatge, però mitjançant una dinàmica diferent.

Cal tenir en compte que...

- **... un debat virtual no és una pluja d'idees.** L'activitat grupal que comporta el debat esdevé sovint una pluja d'idees. Cal tenir en compte, però, que es tracta de dos recursos metodològics diferents i que, per tant, responen a objectius d'aprenentatge diferenciats. Podem considerar que els dos recursos són d'una mateixa tipologia (el grup de discussió), com també ho són la taula rodona, el seminari virtual i el fòrum obert sobre alguna qüestió. No obstant això, la pluja d'idees és una activitat que vol estimular la producció de pensaments, propostes, iniciatives o suggeriments, sovint amb la intenció d'identificar un punt de partida consensuat en el grup. Aquesta seria la finalitat d'aquest recurs, mentre que en el cas del debat, aquesta estimulació de pensaments forma part del mitjà per a aconseguir uns objectius diferents. Una pluja d'idees respon sempre a la

construcció d'alguna cosa en comú, mentre que el debat no sempre té aquest fi, ja que hi calen argumentar o defensar posicions, entre d'altres.

- **... un debat ha d'aportar valor a l'estudiant.** Com a docents hem de tenir clar en tot moment per què volem que els estudiants debatin alguna cosa. Hauríem de ser capaços de respondre fàcilment a preguntes com "per què es fa un debat?" i "què aportarà als estudiants?". El debat és una activitat amb què volem que els estudiants aprenguin i mobilitzin unes determinades capacitats i actituds. El debat és adequat com a recurs quan volem que els estudiants valorin, es posicionin i prenguin decisions. Vegem-ho tot seguit.

Objectiu del debat	Tipus de formulació
Valorar. Distingir adequació i no-adequació, defensar els pros i contres, etc.	▪ "Avantatges i inconvenients de..."
Posicionar-se. Fonamentar l'opinió.	▪ "Què penseu sobre... i per què?" ▪ "Esteu d'acord amb...?" ▪ "Creieu que...?"
Prendre decisions. Decidir i argumentar l'elecció.	▪ Què faríeu si...? Per què?

Per tant, si a l'assignatura, mitjançant els objectius plantejats, es pretén que els estudiants aprofundeixin en un contingut determinat i aprenguin tot valorant i contrastant la seva opinió amb el grup, o bé prenent decisions en relació amb una situació concreta, l'activitat del debat resulta indicada.

Hi ha casos en què el debat es vincula més directament a l'assoliment de determinades capacitats o a posar en pràctica habilitats comunicatives, és a dir, al treball de competències de caràcter transversal. La formulació del debat, s'adaptarà aleshores a aquest objectiu, i podrà prendre la forma de "Argumenteu...", "Sintetitzeu...", "Integreu de forma crítica...", etc.

El debat a la UOC

- **Per què fem debats a la UOC?** Dins el model d'educació virtual de la UOC, el debat ha estat sempre molt present com a recurs d'aprenentatge en les assignatures. Tan cert és que ha esdevingut un espai fix dins la configuració de l'aula virtual. D'altra banda, la comunicació i la interacció entre estudiants i professors per a la construcció del coneixement és un dels elements bàsics del nostre model educatiu.
- **Quines són les millors condicions per a fer un debat?** Des del punt de vista de la seva aplicació a l'aula, hi ha circumstàncies en què plantejar un debat pot ser més o menys adequat. Hi ha factors que faciliten la seva posada en marxa i la seva dinamització més que no pas altres:

Factor	Efecte sobre el debat
Grup d'estudiants molt nombrós	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Augmenta molt la dedicació de l'estudiant i del moderador, ja que han de fer el seguiment i la valoració de les aportacions de tothom.
El tipus de contingut	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hi ha àrees de coneixement on el debat és més adequat que en d'altres. En aquelles on determinats continguts són susceptibles de tenir diverses interpretacions, de ser abordats des de diferents punts de vista o de ser documentats a partir de fonts diverses, el debat pot ser un recurs adequat.
La seva posició en el calendari del semestre	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Plantejar dos debats consecutius implica un esforç continu per part de l'estudiant que minva la participació i la qualitat de les seves aportacions. ▪ La coincidència simultània en el temps de més d'un debat comporta per a l'estudiant un sobre esforç pel que fa al seu seguiment i participació.

PAS 2. Preparar el format i el contingut del debat

Per bé que un debat pren vida en el moment en què comença la interacció entre els seus participants, atès que essencialment es tracta d'una dinàmica, com en qualsevol altre recurs docent, cal definir-ne el format i el contingut. Vegem-ho:

- **Pel que fa al format**, cal considerar aspectes com la durada, el temps de dedicació dels estudiants, la presència de documentació associada, l'espai on es durà a terme, etc.
- **Pel que fa al contingut**, cal identificar els objectius d'aprenentatge i les competències que volem treballar, el tema o la qüestió que s'ha de debatre, el contingut de la documentació associada, etc.

Els resultats que s'han d'obtenir en aquest pas són...

- ... els objectius d'aprenentatge de l'assignatura que motiven la realització del debat,
- les competències que el debat contribueix a adquirir,
- el tema i l'enunciat del debat,
- els documents associats al debat,
- el temps de dedicació de l'estudiant,
- les anomenades "regles del joc" o orientacions i normes per a participar-hi, i
- la durada del debat.

Començar a definir el debat

Per a definir i plantejar un debat sense oblidar cap dels seus aspectes bàsics, és útil seguir les pautes següents:

1. **Cal definir els objectius d'aprenentatge i les competències que el nostre debat contribueix a desenvolupar.** Com a recurs docent, el debat té sentit si contribueix a l'assoliment dels objectius de l'assignatura i al desenvolupament d'alguna de les competències de la titulació.

Recomanacions

- Definiu un objectiu d'aprenentatge (o màxim dos) d'acord amb allò que volem que els estudiants aprenguin, aprenguin a fer o posin en pràctica (recordeu la finalitat del debat).
- Els objectius d'aprenentatge que formuleu per al debat han de coincidir plenament, o si més no estar relacionats, amb els objectius de l'assignatura.
- Els objectius poden ser de continguts, d'habilitats o de valors i actituds.
- Recordeu que aquests objectius, juntament amb la finalitat, ens han de permetre fixar els criteris d'avaluació del debat.
- També hi podeu incloure les competències del programa que el debat contribueixi a desenvolupar. Eviteu, com en el cas dels objectius, incloure-hi més de dues competències.

- 2. S'han de formular el tema del debat i la qüestió per debatre.** Com en qualsevol activitat d'aprenentatge és recomanable identificar el debat amb un títol, que pot estar relacionat amb la temàtica de què es tractarà o amb el tipus d'interacció que es durà a terme.

Tanmateix, l'essencial del debat no és el títol, sinó la qüestió que s'ha de debatre, és a dir, l'enunciat o pregunta a partir de la qual comença el debat. En aquest sentit, el títol del debat centra el tema en relació amb el contingut de l'assignatura, i l'enunciat té més a veure amb la seva finalitat i amb el tipus d'interacció que volem provocar com a docents.

Recomanacions

- La qüestió que s'ha de debatre ha de tenir relació amb la finalitat del debat i amb les estratègies de formació que volem posar en joc. No oblidem que una resposta és la conseqüència de la pregunta formulada. En aquest sentit, depenent de com formulem l'enunciat del debat, obtindrem un tipus d'interacció o un altre.
- El títol del debat permet identificar-lo com a activitat dins l'assignatura i el relaciona temàticament amb l'assignatura. Però la qüestió per debatre permet transcendir els límits de la mateixa assignatura i relacionar el seu contingut amb elements d'actualitat.
- L'enunciat del debat ha de ser concret i delimitat, i alhora ha de convidar a l'acció, interrogant i interpel·lant els participants. És molt més senzill respondre una qüestió que, simplement, parlar, sobre un tema.
- És recomanable no saturar el plantejament del debat amb un alt nombre de qüestions. Fer moltes preguntes no és sinònim de més aprofundiment, ja que això sovint contribueix a saturar els participants d'interrogants, a descentrar la finalitat del debat i a augmentar les redundàncies i les ambigüitats. El nombre ideal de qüestions que s'han de plantejar és entre 1 i 3.
- Sempre cal considerar els coneixements previs que tenen els estudiants sobre el tema que s'ha d'abordar. Fer la pregunta de manera comprensible i evitar formulacions i tecnicismes en facilita la comprensió, i permet als participants concentrar els esforços en el que realment se'ls demana.

Per exemple...

Exemples
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Títol del debat: Immigració o marginació ▪ Enunciat: Quines poden ser les causes de l'onada de violència que s'ha esdevingut a França darrerament?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Títol del debat: L'evolució del sector balener: perspectives de futur ▪ Enunciat: <ol style="list-style-type: none"> 1. La pesca de balenes és una activitat sostenible? 2. La protecció d'animals en perill d'extinció és un valor universalitzable? 3. Quines mesures caldria aplicar per a aturar la sobreexplotació d'aquest recurs?

3. **Cal identificar la informació i els recursos associats al debat.** Depenent de la seva envergadura i finalitat, un debat pot tenir associats diversos recursos, els quals poden ser de distinta naturalesa i tenir funcions diferents. Vegem-los:

Tipus de recurs	Funcions
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Text de referència extern (article, fragment, notícia, etc.). ▪ Text elaborat expressament per al debat. 	Ser l'element central del contingut a debatre.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Articles. ▪ Fragments de publicacions. ▪ Material i recursos de l'assignatura. ▪ Enllaços. 	Oferir informació complementària.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regles del joc. ▪ Recomanacions per a la participació, la redacció dels missatges, el seguiment de les aportacions, etc. ▪ Orientacions per a la millora de l'expressió escrita, la capacitat d'argumentació i de síntesi, etc. 	Orientar sobre la metodologia i els procediments del debat.

Recomanacions

- La finalitat del debat és l'aprenentatge, l'adquisició o creació de nou coneixement fruit de la interacció d'un grup de participants o l'adquisició de competències comunicatives. La principal font d'informació són, doncs, les aportacions dels propis participants enriquides pels seus coneixements previs. Per tant, sigui quina sigui la seva funció, la informació associada al debat ha de ser la mínima imprescindible.
- Cal identificar els recursos i la informació associada, i fer els encàrrecs corresponents.
- És important tenir en compte el temps de gestió del recurs o el temps necessari per a la seva elaboració.
- Cal informar degudament l'estudiant de la funció del recurs dins el plantejament del debat.
- És important que l'estudiant tingui accés a aquests recursos des del debat mateix (com a enllaç o adjunció a la PAC del debat).

4. S'ha de calcular el temps de dedicació de l'estudiant i definir la durada del debat.

Quan de temps dura un debat? No és una qüestió fàcil de respondre, ja que el càlcul d'aquest temps no depèn de variables fixes, sinó de factors relacionats amb la seva dinàmica. Tot i així, quan preparem el debat, cal fer l'esforç de portar a terme el càlcul estimatiu de temps de dedicació dels participants i de delimitar-ne la durada en dies.

No oblidem que un debat no deixa de ser una activitat d'aprenentatge dins una assignatura i, com a tal, cal informar els estudiants de la seva durada perquè es puguin planificar la feina. Vegem, però, com es fa aquest càlcul:

Dedicació

- La dedicació de l'estudiant és la suma de tres factors:

$$\begin{array}{c} \text{a) Temps de lectura de les intervencions} \\ + \\ \text{b) Temps de preparació de les intervencions pròpies} \\ + \\ \text{c) Temps de lectura de la informació associada} \end{array}$$

- Pel que fa als dos primers factors (a, b), aquests depenen de...
 - ... la dinàmica.
 - ... el nombre de participants.
 - ... la durada en dies del debat.
 - ... el seu plantejament (nombre i complexitat de qüestions per debatre).
 - ... les regles del joc (nombre d'intervencions i extensió).

No tots aquests elements són controlables, però el fet de considerar-los en la seva globalitat ens ajuda a assignar un valor estimatiu de temps de dedicació de l'estudiant per a aquesta activitat.

- El tercer factor (c) és el més controlable, ja que només depèn de la quantitat i el tipus d'informació associada que assignem al debat. Cal, però, evitar al màxim que aquest element signifiqui una sobrecàrrega excessiva de dedicació. Aquest fet pot dificultar que els participants se centrin en les intervencions. Com a estratègia és recomanable, tant com es pugui, concentrar l'accés a la informació associada en altres activitats dins l'assignatura.

Durada

- El nombre de dies que ha de durar un debat depèn, en certa manera, dels mateixos factors que influeixen en la dedicació. És evident que com més dedicació més dies es necessiten, ja que altrament l'estudiant haurà de concentrar tot l'esforç en pocs dies, cosa que en dificultarà el seguiment adequat, afectarà la qualitat de les seves intervencions i, alhora, perjudicarà la dedicació a altres assignatures o activitats.
- És important tenir en compte com planifiquem la dinàmica, atès que un debat amb diverses fases probablement necessitarà una durada més llarga (vegeu el PAS 4. Planificar la dinàmica del debat).
- Tot i així, a manera d'orientació, una durada mínima d'entre 7 i 10 dies es considera un estàndard en formació virtual. Independentment del tipus de debat, un període inferior a aquest dona poc marge i poca flexibilitat.

Cal tenir en compte que...

- **... un plantejament engrescador estimula la participació.** La percepció que tinguin els estudiants del debat en què participaran dependrà en gran manera de com els el presentem. En aquest sentit, el títol i l'enunciat del debat no tan sols han de ser clars i significatius, sinó que, a més, han de ser atractius i fins i tot provocadors. Cal evitar, doncs, plantejaments ambigus, poc agosarats i que convidin a la mera confirmació del que és obvi.

Per exemple, NO és recomanable

- **Títol del debat:** La Declaració universal dels drets humans
- **Enunciat:** Esteu d'acord amb el fet que els països han de garantir el respecte als drets humans sacrificant el seu progrés econòmic i compromentent la seguretat?

És recomanable

- **Títol del debat:** La Declaració universal dels drets humans: una declaració d'intencions?
- **Enunciat:**
 1. Penseu que el respecte pels drets humans i el progrés econòmic de països en procés de desenvolupament són compatibles?
 2. Drets humans i seguretat, han esdevingut conceptes antagònics?

- **... una resposta és conseqüència d'una pregunta.** Per a decidir com formulem l'enunciat del debat, és útil fer-se a un mateix o a altres persones la pregunta que volem formular. D'aquesta manera podem observar quina és la tendència en la resposta i si aquesta es correspon amb el que volem obtenir. Per exemple: si la qüestió és "Té avantatges, la combinació de metodologies quantitatives i qualitatives en investigació social?", obtindrem respostes del tipus: "Sí, perquè..." o "No, perquè..."; en canvi, si preguntem "Quins avantatges té la combinació de metodologies quantitatives i qualitatives en investigació social?", estem demanant als participants en el debat que identifiquin quins són.

- ... **cal centrar el començament de la discussió en un punt d'interès delimitat.** D'altra banda, hi ha el risc que els participants interpretin de manera ambigua la qüestió que s'ha de debatre, que les intervencions adquireixin un to excessivament generalista i que la discussió no assolixi la intensitat necessària. En aquest sentit, cal evitar les preguntes òbvies i mirar de formular qüestions que convidin al posicionament, a la reflexió, al dubte, a l'argumentació, etc., segons quina sigui la nostra estratègia.
- ... **no tan sols s'ha de calcular la dedicació de l'estudiant, sinó també la del professor.** De la mateixa manera que calculem el temps de dedicació de l'estudiant, també és important preveure la feina que aquest tipus d'activitat pot comportar per al docent. En aquest sentit, cal no oblidar que la part més important d'aquesta dedicació correspon al seguiment, a la moderació i a l'avaluació, activitats que depenen de factors que no sempre controlem *a priori*, com ara el nombre de participants o el dinamisme de la discussió i la necessitat d'un menor o major nombre d'intervencions per part del docent, fruit d'aquest dinamisme.
- ... **la millor informació associada al debat són els coneixements previs dels participants.** L'adquisició de nous coneixements no és una de les finalitats del debat virtual. Per a això ja hi ha altres tipus d'activitats, moltes de les quals són individuals, més adequades per a aquesta finalitat. Perquè un debat funcioni és necessari que els participants disposin dels coneixements o de l'experiència prèvia mínima necessària per a poder analitzar les aportacions de la resta del grup, per a defensar punts de vista, argumentar, valorar críticament, elaborar un discurs coherent, etc., en definitiva, de coneixements previs que permetin construir de manera conjunta nou coneixement arribant a síntesis o conclusions interessants d'acord amb la finalitat perseguida.
- ... **per a participar en un debat cal aprendre a debatre.** Disposar de coneixements sobre un tema determinat no garanteix l'èxit del debat. També cal que els participants disposin dels recursos dialèctics i metodològics suficients per a poder seguir i participar en el debat. Sovint hi ha debats que tenen com a finalitat l'adquisició o la pràctica d'aquest tipus de competències comunicatives. En aquests casos és important oferir a l'estudiant els recursos necessaris perquè aprengui i posi en pràctica les seves habilitats per a debatre (pautes, recomanacions, documentació general sobre el tema, etc.).
- ... **anticipar-se permet guiar i fer avançar el debat.** Sigui per la nostra experiència en altres debats o bé pel coneixement que tenim sobre el contingut tractat, sovint sabem quins són els temes o les qüestions més recurrents. És important que ens hi anticipem a fi d'estar ben preparats i poder oferir en cada situació les respostes més adequades. En alguns casos, aquesta mena de qüestions poden apartar-se de la qüestió central i allunyar-nos de la finalitat que perseguim.
- ... **el debat facilita la interdisciplinarietat.** Una de les característiques d'aquesta dinàmica és la interacció, la discussió i el contrast de punts de vista. En aquest sentit, un debat és un bon recurs per a treballar la interdisciplinarietat. El debat convida a abordar

UOC El debat virtual a la UOC

una mateixa temàtica de forma transversal a partir de les visions de persones de diverses àrees de coneixement. Per exemple, en un debat sobre la sobreexplotació dels recursos de l'oceà, hi poden participar estudiants d'assignatures relacionades amb el dret internacional, l'economia i el turisme, entre altres.

El debat a la UOC

- **Com es crea un debat a l'aula?** Pel que fa a l'espai en què cal dur-lo a terme, totes les aules tenen una bústia compartida anomenada "Debat". Llevat que es tracti de necessitats especials, no cal fer cap gestió per a disposar de l'espai. Però, com s'introdueix el debat a l'aula?
 - Dins el quadre "Edició del calendari del pla docent", feu clic en l'enllaç "Introduir data mòdul, guia d'estudi, debat".

- Accedireu a la interfície que us permetrà introduir a l'aula tots els elements del vostre debat: En primer lloc, el títol del debat **(1)**; és el text que veurà l'estudiant des del calendari, es recomana començar per "INICI DEBAT: ...". En segon lloc, cal indicar en el desplegable que es tracta d'un debat **(2)**. En tercer lloc, hi heu d'adjuntar els documents associats **(3)**; poden ser l'enunciat, pautes, un article, etc. A continuació, s'hi ha d'introduir la data d'inici **(4)**; per a introduir-hi la data de tancament, cal repetir tot el procés. Finalment, es recomana posar en el camp de text inferior **(5)** el títol del debat, l'enunciat, i, si escau, els recursos associats **(6)**. En aquest cas, no es tracta d'adjunció de documents, sinó d'enllaços a recursos que ja tinguem a l'aula.

UOC El debat virtual a la UOC

- **Com es gestionen les necessitats específiques?** Com ja sabem, cada aula té el seu propi espai de debat. Aquest espai és una bústia compartida amb un seguit de funcionalitats bàsiques orientades a la comunicació del grup. Pot passar, però, que per a dur a terme de manera satisfactòria el nostre debat necessitem espais i funcionalitats específiques, com ara:

1. Tenir diverses bústies de debat en una mateixa aula.
2. Canviar el nom a la bústia de debat.
3. Disposar d'un espai de debat accessible per estudiants de diverses aules.
4. Disposar de funcionalitats especials dins la bústia, com per exemple la possibilitat de tenir fils de conversa.

Es recomana gestionar aquestes demandes per mitjà dels canals corresponents i amb la màxima antelació possible, ja que no controlem el temps necessari per a fer-les efectives.

- **La gestió de la documentació associada.** En cas que el nostre debat tingui

documentació associada, cal identificar amb la màxima antelació possible de quins recursos i de quina informació es tracta. La gestió per a demanar o editar aquests documents pot variar segons els casos i pot comportar procediments i temps diferents. Vegem-ho:

Informació associada	Com es pot obtenir
Articles. Fragments de llibres o articles.	<ul style="list-style-type: none"> Es pot demanar a la Biblioteca. En molts casos, és necessària la gestió de drets d'autor. Això implica temps i un cost econòmic. Per a la identificació i selecció de documentació, podeu demanar a la Biblioteca que us en faci una cerca temàtica.
Material i recursos de l'assignatura.	<ul style="list-style-type: none"> Els podeu obtenir creant un enllaç a la pestanya de recursos de l'aula.
Enllaços.	<ul style="list-style-type: none"> Es pot crear l'enllaç a la pàgina desitjada. La Biblioteca us pot ajudar a fer cerques temàtiques.
Documentació elaborada expressament.	<ul style="list-style-type: none"> És una tasca que pot dur a terme el consultor o consultora, o el mateix professor o professora responsable de l'assignatura. Cal tenir en compte el cost econòmic, el temps d'elaboració i el procés de correcció lingüística, que podeu fer mitjançant el Servei de Llengua de la UOC.

- El debat moderat per un expert.** Habitualment, la moderació del debat va a càrrec del consultor o consultora de l'assignatura on es duu a terme. Tanmateix, i en situacions puntuals, és possible fer debats moderats per una persona experta en una temàtica concreta. En aquests casos, aquest fet aporta un valor afegit a l'activitat, ja que els estudiants tenen l'oportunitat d'interactuar amb una personalitat destacada de l'àrea de coneixement. Això millora la seva motivació i ajuda a augmentar la qualitat de les aportacions. Tot i així, és important assessorar i formar adequadament l'expert en contingut triat per a garantir l'estil de moderació òptim i les habilitats i capacitats necessàries per dur a terme el debat virtual. Finalment, cal no oblidar que s'haurà de contractar aquesta persona i que això implica un cost econòmic i un procediment de gestió.

PAS 3. Avaluar el debat

Per a avaluar un debat cal prendre com a punt de partida la seva finalitat i objectius (vegeu el PAS 1. Identificar la finalitat del debat). L'avaluació no és, però, una activitat que es dugui a terme sobre la marxa, sinó que cal preveure-la i definir-la alhora que preparem el nostre debat. L'avaluació del debat virtual es caracteritza pels processos de recollida, anàlisi i retorn d'informació per part del professor.

Per a avaluar cal pensar en el tipus d'informació que cal recollir i els criteris que farem servir a l'hora de valorar-la (**què**), en les situacions i els instruments d'avaluació que emprarem (**com**) i en el moment en què avaluarem (**quan**).

Una de les funcions de l'avaluació és la regulació dels aprenentatges dels estudiants. Aquesta regulació implica, en primer terme, saber on anem i què volem aconseguir (conèixer i tenir clars els objectius d'aprenentatge) i, en segon terme, saber observar, analitzar i interpretar el que s'esdevé durant el procés a partir dels objectius plantejats; finalment, cal saber prendre decisions sobre el que s'ha de fer per a anar-hi ajustant o adaptant la nostra activitat com a docents perquè els estudiants puguin assolir els objectius d'aprenentatge.

En el cas del debat, aquesta funció és especialment rellevant. En aquest sentit, la informació que anem obtenint durant la dinamització permet ajustar constantment el debat a les necessitats d'aprenentatge dels estudiants. Això fa possible decidir en cada moment quin tipus d'ajudes pot oferir el docent per a optimitzar el procés d'aprenentatge. És a dir, al llarg del debat, a més de fer-ne un bon seguiment, cal anar prenent anotacions sobre les diferents aportacions dels participants amb l'objectiu de poder avaluar i donar una qualificació sobre la participació en el debat de cadascun dels estudiants. Per a l'estudiant, el coneixement de la informació recollida pel professor li és extremadament útil per a poder aconseguir progressivament nivells més alts d'autonomia en el seu aprenentatge.

Els resultats que s'han d'obtenir en aquest pas són...

- ... el plantejament de l'avaluació del debat,
- el text on s'informa l'estudiant sobre l'avaluació del debat (criteris, regles del joc, qualificació i tipus de *feedback* que obtindrà), i
- les eines per a avaluar el debat.

Com preparo l'avaluació del debat?

Avaluar el debat no tan sols vol dir posar una qualificació o donar *feedback* a l'estudiant, sinó també definir en conjunt els elements i estratègies que hi estan relacionats, com ara la

manera d'informar l'estudiant sobre com serà avaluat, els instruments i estratègies del docent per a gestionar i dur a terme l'avaluació adequadament, els criteris d'avaluació i els moments en què farem cada cosa.

Per a preparar l'avaluació del debat sense oblidar cap dels seus aspectes bàsics, és útil seguir aquestes pautes:

1. **Fer el plantejament de l'avaluació.** Hi ha tres qüestions cabdals que cal resoldre i explicitar als estudiants des d'un bon començament. Vegem-les:
 - a) **La valoració que es dona a la participació dels estudiants.** Cal que l'estudiant conegui quin valor té la qualificació obtinguda en el conjunt de l'activitat i de l'assignatura.
 - b) **El caràcter individual o grupal de la qualificació.** Les qualificacions i el seguiment s'han de centrar en la trajectòria personal de cadascun dels participants, encara que algunes activitats proposades poden ser avaluades grupalment.
 - c) **Els criteris de valoració de l'activitat de l'estudiant.** Per a avaluar cal definir *a priori* quins són els aspectes sobre els quals establim una valoració. Aquests aspectes són determinats pels objectius i la finalitat del debat. A tall d'exemple, vegem algunes qüestions que com a docents ens podem plantejar com a criteris de valoració del debat.

Algunes qüestions per a la valoració del debat

- El document síntesi del debat respon les qüestions principals que s'han plantejat en l'activitat principal i integra les diferents intervencions?
- Es fa referència explícita a les lectures i a la documentació complementària que s'ha fet servir, argumentant el perquè de cada aportació?
- El document de síntesi té un fil argumental coherent i clar que en facilita la lectura i comprensió?
- Es porta a terme una reflexió i aportació crítica constructiva?

Tot i així, en relació amb la tercera qüestió, no tots els criteris d'avaluació del debat serveixen per a valorar els mateixos aspectes. En aquest sentit, l'avaluació no ha d'anar tan sols dirigida a valorar el grau de construcció de coneixement de l'estudiant (no hem de focalitzar la recollida de dades només sobre els continguts que aquest ha après), sinó que també hem d'incloure continguts de naturalesa procedimental i estratègica (vegeu les competències que permet treballar). A més, també hi podem incorporar actituds, valors i normes, en cas que formin part del contingut curricular de l'àrea de coneixement i de la finalitat del debat.

Vegem com a exemple els criteris emprats per a valorar la participació en un debat virtual.

Criteris per a valorar la participació en un debat virtual sobre les TIC

- L'adequació de la participació a les indicacions que hagi donat el consultor: qualitat de les intervencions més que no pas quantitat, estil, diversificació de les intervencions, espaiament temporal de les intervencions, etc.
- El seguiment dels fils de conversa tot precisant opinions amb citacions textuais extretes de bibliografia o d'enllaços al web on es reflecteix clarament el que és propi del que se cita.
- L'interès de cadascuna de les intervencions: grau de reflexió, aportació d'idees, aportació de referències complementàries, etc.
- La inserció de les intervencions en el desenvolupament del debat i la coherència amb les aportacions dels altres companys o companyes.
- La capacitat d'iniciativa per a facilitar coneixement i no tan sols informació (presentació de resums, conclusions, breuetat i precisió, etc.).

Guitert, M.; Romeu, T. (2003)

Un cop resoltes les qüestions cabdals, el resultat de la preparació del debat és disposar d'una planificació completa de tots els seus elements, tenint en compte en quin moment farem cada acció (quan), quins són els criteris que aplicarem (quan) i de quina manera durem a terme aquestes accions (com). Vegem-ho.

Plantejament de l'avaluació del debat		
Quan	Què	Com
Moments en què es duu a terme alguna acció avaluadora: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Abans de començar el debat. ▪ A l'inici del debat. ▪ Al llarg del debat. ▪ En moments puntuals mentre es desenvolupa. ▪ Al final del debat. 	Identificació dels criteris d'avaluació que s'apliquen en cadascun dels moments.	Metodologia grupal o individual i instruments d'avaluació que emprarem. Ens referim tant a instruments per a l'estudiant com a eines de suport per al docent.

2. Redactar la informació per a l'estudiant. Per a dur a terme l'avaluació, és imprescindible que l'estudiant conegui perfectament quines són les regles del joc. Però, com transmetem aquesta informació a l'estudiant? Vegem-ho:

Informació per a l'estudiant	Com l'ofereim
Criteris d'avaluació. Moments en què és avaluat al llarg del debat. Com és avaluat.	Mitjançant el pla docent de l'assignatura i en l'enunciat de l'activitat (PAC).
<i>Feedback</i> , qualificació, comentaris, aportacions, etc.	Per mitjà de la qualificació. Mitjançant comentaris i valoracions al grup i/o a cada participant, al llarg i al final del debat.

3. **Preparar les eines per a avaluar el debat.** Una vegada plantejats els criteris d'avaluació i per tal de facilitar la tasca avaluadora, és important de portar a terme el seguiment de la participació dels estudiants durant el desenvolupament del debat. Per a fer-ho, s'han de tenir instruments que ajudin a recollir i registrar dades. Vegem-ne dos exemples: [

Estudiants	Criteris sobre el contingut del debat	Criteris sobre procediments i estratègies del debat
Estudiant 1	Qualificació + comentaris	Qualificació + comentaris
Estudiant 2	Qualificació + comentaris	Qualificació + comentaris
Estudiant <i>n</i>	Qualificació + comentaris	Qualificació + comentaris

Exemple 1. Aquesta taula és recomanable per a grups nombrosos o per a incorporar les qualificacions i comentaris personalitzats al final del procés. Cal tenir en compte que si la fem servir com a eina de seguiment, caldrà anar actualitzant la informació de cada estudiant en els diferents moments d'avaluació que haguem definit.

Estudiants	Criteris sobre el contingut del debat		Criteris sobre procediments i estratègies del debat	
Estudiant 1	Hi insereix citacions textuales de les lectures i documentació relacionada.	Escala 1 - 5	Capacitat d'iniciativa.	1 - 5
	El grau de reflexió de les intervencions va més enllà del plantejament inicial i aportació d'idees noves sobre el contingut.	1 - 5	Té en compte aportacions anteriors.	1 - 5
	...	1 - 5	...	1 - 5
Estudiant 2	Hi insereix citacions textuales de les lectures i documentació relacionada.	1 - 5	Capacitat d'iniciativa.	1 - 5

Estudiants	Criteris sobre el contingut del debat		Criteris sobre procediments i estratègies del debat	
		El grau de reflexió de les intervencions va més enllà del plantejament inicial i aportació d'idees noves sobre el contingut.	1 - 5	Té en compte aportacions anteriors.
	...	1 - 5	...	1 - 5
Estudiant <i>n</i>	Hi insereix citacions textuais de les lectures i documentació relacionada.	1 - 5	Capacitat d'iniciativa.	1 - 5
	El grau de reflexió de les intervencions va més enllà del plantejament inicial i aportació d'idees noves sobre el contingut.	1 - 5	Té en compte aportacions anteriors.	1 - 5
	...	1 - 5	...	1 - 5

Exemple 2. Aquesta taula és recomanable per a grups reduïts; té l'avantatge que permet recollir informació molt exhaustiva de cada estudiant, però té l'inconvenient que el volum d'informació que es pot arribar a acumular pot arribar a ser difícil de gestionar. D'altra banda, és un model d'instrument molt útil per a avaluar l'adquisició de competències per mitjà del debat.

Cal tenir en compte que...

- ... **l'avaluació no comença ni s'acaba amb la valoració de l'activitat de l'estudiant.** Quan parlem d'avaluació hem de considerar tot allò que fem abans i després d'avaluar els estudiants. Una bona avaluació no s'improvisa, sinó que requereix una reflexió inicial sobre el seu disseny i planificació. Alhora, una vegada s'ha acabat el procés d'avaluació dels estudiants, l'avaluació en conjunt i els resultats que se n'obtenen són una font d'informació per al docent amb vista a millorar els futurs processos d'avaluació.
- ... **la docència també és objecte d'avaluació.** Cal tenir present que, malgrat que gairebé sempre se centra en l'avaluació dels aprenentatges, també podem avaluar l'ensenyament. Si volem millorar la docència, ens hem de dotar d'instruments que permetin avaluar no tan sols els aprenentatges dels estudiants, sinó també la nostra tasca pel que fa a la qualitat, l'eficàcia i la idoneïtat de les activitats que proposem als estudiants. Tanmateix, llevat que vulguem portar a terme un estudi exhaustiu, en la major part dels casos no cal que això sigui un procés farragós. Sovint n'hi ha prou de reflexionar entorn d'unes qüestions clau i incorporar el resultat d'aquesta reflexió en les ocasions successives. Vegem un exemple en relació amb el debat:

Qüestions útils per a valorar l'activitat de debat

- L'ús del recurs del debat ha estat adequat i eficaç per a aconseguir els objectius previstos?
- Ha resultat útil per a millorar la pràctica educativa?
- Han millorat les expectatives de progrés de cadascun dels estudiants?
- Els estudiants han valorat positivament l'ús del debat?
- S'ha vist afavorit el desenvolupament de l'autoconcepte i l'autoestima de tots els estudiants?
- Ha incrementat el coneixement entre el professor i els estudiants, i l'ajuda entre ells?
- S'han esdevingut canvis positius pel que fa a la solidaritat i l'acceptació mútua entre els estudiants?
- Ha millorat la predisposició i la implicació dels estudiants envers els aprenentatges?
- S'ha incrementat la capacitat de treball autònom, tant a escala individual com a escala de petit i de gran grup?
- Ha millorat la predisposició positiva dels estudiants envers els aprenentatges?

- **... l'estudiant també es pot autoavaluar.** L'autoavaluació interactiva consisteix en el fet que l'estudiant valori els seus propis resultats comparant-se amb el seu nivell inicial i amb el nivell que demostra haver assolit la resta del grup. Aquesta informació li resultarà de gran valor, ja que, a més de conèixer el nivell assolit, li permetrà aprofundir en les parts del contingut en què ha de centrar la seva atenció. Per a dur a terme aquesta experiència és imprescindible fer una avaluació inicial per mitjà d'un qüestionari de coneixements previs. Al final del procés es demana a l'estudiant que respongui el mateix qüestionari, reflexionant sobre les diferències que observi respecte al seu nivell inicial i l'actual, i sobre l'evolució que ha fet la resta del grup en relació amb aquestes mateixes qüestions.

El debat a la UOC

- **El debat com a PAC.** Com qualsevol altre tipus d'activitat, el debat pot tenir diverses funcions en una assignatura. Sovint els debats acostumen a ser activitats no avaluables, la finalitat de les quals és aportar un valor afegit al conjunt de l'acció docent de l'assignatura, tot desenvolupant una funció motivadora i de cohesió grupal. Però el plantejament d'un debat com a activitat d'avaluació contínua, el situa dins el sistema d'avaluació de l'assignatura. Aquest fet té repercussions tant en relació amb el seu plantejament com amb la seva posada en escena.

Quant al plantejament, com que es tracta d'una activitat que servirà per a acreditar i valorar l'assoliment d'una part dels objectius de l'assignatura, s'ha de dissenyar molt acuradament. En aquest sentit, no podem oblidar que té una funció en el conjunt de l'avaluació de l'assignatura, juntament amb la resta de PAC. En relació amb la seva posada en escena, cal que aquesta prova tingui un nivell de formalització comparable a les altres proves d'avaluació de l'assignatura. En aquest sentit, es recomana tractar el

● **UOC** El debat virtual a la UOC

debat com una PAC, elaborant un enunciat que permeti contenir tota la informació que vulguem transmetre a l'estudiant. Ens referim no tan sols a l'enunciat de l'activitat per si mateix, sinó a la informació que té relació amb l'avaluació i que l'estudiant ha de conèixer (criteris, regles del joc, etc.).

PAS 4. Dinamitzar el debat

La posada en marxa de tota activitat formativa duu implícit un procés de presa de decisions. Aquest procés és clau i garanteix bona part del seu èxit. Com a docents, i especialment en la virtualitat, sabem perfectament que planificar la nostra tasca és imprescindible.

En el cas del debat, i concretament pel que fa a la seva dinàmica (la manera de conduir-lo, el ritme de les intervencions dels participants i del mateix docent, etc.), aquesta planificació és especialment important.

Però, quins són els elements que formen part de la dinàmica d'un debat virtual? Per a dinamitzar un debat de manera adequada cal que siguem capaços de respondre tres qüestions clau:

- a) Com, en quina direcció i sota quina estructura conduïrem el debat?
- b) Quines són les normes de participació que establim?
- c) Quin paper hi tindrem com a dinamitzadors?

Els resultats que s'han d'obtenir en aquest pas són...

- ... l'estructura del debat,
- les regles del joc o normes de participació, i
- el rol del docent.

Com dinamitzo el debat?

La dinamització és l'ànima del debat. Podríem dir, fins i tot, que un debat no existeix realment si no es dinamitza. És en aquest pas on entren en joc tots els elements que hem preparat prèviament d'acord amb els objectius i la finalitat del nostre debat. Però la dinamització no és un fet que s'improvisi. Per a dur-la a terme de manera controlada i amb coherència amb el debat que hem dissenyat, cal que ens hi anticipem preparant i elaborant tots els elements que necessitem per a desenvolupar-la. Vegem-los tot seguit.

L'estructura del debat

La dinàmica d'un debat pot tenir una estructura tan o tan poc complexa com decidim, depenent dels recursos complementaris que hagin de treballar els estudiants, la càrrega lectiva que això representi per a ells i la durada del debat mateix.

En relació amb el disseny de la dinàmica del debat, recomanem tenir en compte el següent:

1. Cal marcar el ritme considerant les tasques que el debat duu implícites.
2. S'ha de conduir i reconduir el debat en una direcció determinada.

Vegem-ho a continuació.

1. Cal pautar el ritme considerant les tasques que el debat duu implícites

Organitzar el treball que comporta el debat i distribuir-lo temporalment és bo, i és una pràctica força estesa en aules de diferents programes. Sovint es planteja a l'estudiant un treball "per passos" o fases, durant les quals pot començar llegint articles de referència o fent algun exercici que vinculi el contingut d'aquests articles amb els mòduls de l'assignatura, abans de participar en el debat. Un cop comença, es pot trobar amb una primera formulació de la qüestió que cal debatre, seguida de més material de referència i potser, fins i tot, d'una segona qüestió sobre la qual s'hagi d'opinar.

Aquesta seria una bona manera de guiar el seu treball i molt adient quan es tracta que els estudiants que encara coneixen poc la matèria o el tema que s'ha de debatre puguin adquirir uns coneixements bàsics abans de començar.

De tota manera, la distribució temporal de cadascun d'aquests passos o accions diferenciades ha de ser prou àmplia perquè l'estudiant tingui possibilitats de seguir-la amb èxit. Hem de garantir que participi en el debat de manera còmoda, tenint en compte que l'estudiant es matricula, normalment, en més d'una assignatura i que el ritme de treball dels estudiants a distància és diferent dels estudiants en la presencialitat. En el cas del debat, com que és asíncron, té unes característiques pròpies que difereixen d'altres debats síncrons com el presencials o els xats, la dinàmica general i el ritme dels quals hi tenen molt poc a veure.

Exemple

Imagineu-vos un debat amb la següent estructura:

1. 2 dies de temps per a treballar documentació associada
2. 2 dies més per a fer una primera aportació al debat en relació amb el tema principal
3. 3 dies per a consultar un article d'opinió que el consultor fa arribar per tal de facilitar més informació
4. 2 dies més per a fer una altra aportació al debat

En aquest cas, es demana a l'estudiant que, en 9 dies, faci 4 tasques diferenciades. Si al temps que hi haurà de dedicar, sumem el temps de lectura comprensiva i seguiment de les aportacions dels companys en una aula d'unes 30 persones, el temps de dedicació total al debat supera amb escreix la mitjana raonable de temps que un estudiant de la UOC pot dedicar a una sola activitat d'una assignatura. I si durant aquells dies ha de viatjar per qüestions professionals o altres obligacions familiars, té poques possibilitats de seguir amb èxit el ritme que li haurem proposat.

Recomanacions

- Deixeu ben bé una setmana de temps per a cadascuna de les tasques que l'activitat de debat pot incloure.

2. S'ha de conduir i reconduir el debat en una direcció determinada

Independentment que un debat s'hagi plantejat d'una manera més o menys oberta, més dirigida o menys des del punt de vista de la intervenció del docent, convé tenir ben clar, des d'un bon començament, on volem arribar, i dirigir el debat i la seva la dinàmica en aquesta direcció.

Si conduïm i reconduïm, significa que tenim clar cap on ho fem. Aquest "cap on" és el producte final del debat, allò que molts estudiants identifiquen amb la pregunta: "i quan acabem, què n'obtidrem?" Els objectius d'aprenentatge, allò que volem que els estudiants aprenguin, s'han de correspondre amb aquest **producte final o conclusió**.

En planificar la dinàmica del debat, hem d'haver pensat per on aniran les diverses aportacions dels estudiants, què és allò que més fàcilment o ràpidament sortirà en relació amb el tema que es debat, les qüestions que costarà que apareguin (perquè, per exemple, els coneixements previs sobre la matèria per part dels estudiants no són gaire amplis), què ens imaginem que diran, què preveiem que sortirà.

Però, a més, cal que el docent prepari respostes, reflexions personals per compartir, que elabori un document de pros i contres, que prevegi com respondrà determinades opinions, com debatrà una idea o amb quins arguments ajudarà els estudiants a repensar els seus plantejaments, si és necessari.

Recomanacions

- Tingueu previstes de bon començament les idees clau que han de formar part de les conclusions. Prepareu el resultat de l'aprenentatge, el que creieu que ha d'aparèixer i que procurareu que quedi clar, encara que la qüestió que s'ha de debatre tingui múltiples solucions o interpretacions. Això us ajudarà a reconduir el debat i a fer que el resultat s'ajusti a la seva finalitat.
- Penseu quina és la vostra opinió sobre el tema i quina visió donaríeu vosaltres si fóssiu estudiants. Resulta un bon exercici. Independentment dels objectius d'aprenentatge del debat, és bo tenir clara la pròpia posició en relació amb el tema, i és molt útil escriure-la a banda i tenir-la present.
- Formuleu la qüestió que s'ha de debatre, obriu l'activitat tant com vulgueu, deixeu que tots hi diguin la seva, que comparteixin, que contrastin... que aprenguin. Però no us oblideu de compartir amb l'estudiant allò que li vau dir que aprendria a fer i que és el que el deu haver motivat a participar.
- Una bona pràctica és convidar els estudiants a fer que la seva darrera intervenció correspongui a la seva conclusió personal. Si té similituds amb la vostra, serà un bon indicador d'avaluació individual.

Les regles del joc o normes de participació

Qualsevol activitat formativa es desenvolupa d'acord amb un marc d'actuació compartit per tots els agents que hi prenen part. Assegurar aquest marc d'actuació és vetllar per la qualitat de l'activitat formativa i, en certa manera, assegurar-ne els resultats.

Per a fer-ho, cal que tinguem en compte el grup i la tipologia d'estudiants. Per a dissenyar la dinàmica del debat cal consensuar i compartir uns principis bàsics de participació per a assegurar l'activitat. D'una banda, això permet al docent regular "el joc", ordenant l'activitat d'acord amb una manera de procedir compartida i respectada per tots. De l'altra, marca als estudiants una manera de fer que els permet mostrar-se al grup en igualtat de condicions i concentrar-se en la qüestió que s'ha de debatre i en el contingut dels aprenentatges, sense por de perdre's en la forma.

D'acord amb aquest marc d'actuació, l'activitat es desenvoluparà en una direcció o en una altra. Prestem atenció, per tant, a la importància d'aquestes normes que, en termes generals, tenen a veure amb el següent:

- La llargada dels missatges.
- El nombre d'intervencions per participant.
- L'estructura dels missatges.
- La seva redacció (el to, el tracte envers els companys d'acord a aspectes ètics determinats, ...)
- La freqüència i el tipus de les intervencions del docent.

Vegem algunes recomanacions en aquest sentit.

Recomanacions

Pel que fa a la llargada dels missatges:

- Convé delimitar els missatges considerant un màxim de línies de text, però sense que això provoqui que un mateix estudiant n'hagi d'escriure quatre de diferents per a poder-hi participar. En termes generals, els missatges concisos i directes, de no més de dos paràgrafs d'unes 7 a 10 línies per paràgraf, es llegeixen d'una manera àgil i ràpida, i permeten seguir un debat farcit d'intervencions.

Pel que fa al nombre d'intervencions per participant:

- És més convenient fixar la llargada de les aportacions que no pas el nombre. Un debat pot ser tan o tan poc viu com el docent decideixi. És clar que "hi ha grups i grups", però la majoria de coses són a les seves mans. De tota manera, si s'opta per delimitar-les d'alguna manera, és més convenient que es limiti el nombre d'intervencions –és a dir, que no en facin més de tres–, que no pas que s'oblighi que n'hi hagi dues, per exemple.

Pel que fa a l'estructura dels missatges:

- Sovint convé que els missatges constin d'un encapçalament en forma de salutació i d'un final en forma de comiat. En debats de curta durada, molt ràpids i vius, on les intervencions no sobrepassen les tres o quatre línies de text, alguns docents opten per no marcar salutació ni comiat. Això aporta rapidesa i vivacitat a l'activitat.

Pel que fa a la freqüència i el tipus d'intervencions del docent:

- Té a veure amb el seu rol i amb el grau d'intervenció que hagi decidit tenir-hi. En debats d'expert, els estudiants requeriran una intervenció del docent molt més freqüent que no pas en debats en què el docent dinamitza. Per norma general, es recomana d'intervenir-hi només quan és imprescindible; per exemple, per a redreçar la dinàmica en relació amb el tema o aportar-hi contingut. No és convenient d'intervenir-hi tan sols al final del debat, *solament* per a aportar les pròpies idees o resumir les contribucions del grup.

El rol del docent en el debat

No hi ha dues aules iguals ni dos grups d'estudiants idèntics. Sovint, la mateixa activitat d'aprenentatge es pot desenvolupar d'una manera ben distinta en aules de la mateixa assignatura, però amb grups d'estudiants diferents. Amb tot, la dinàmica d'una activitat no tan sols depèn del grup. En una part molt important, depèn de com la prepara el docent i de què n'espera, i també de quin clima genera per tal que es desenvolupi segons el que vol aconseguir. No oblidem que el rol del docent en el debat l'ha d'ajudar a conduir l'activitat d'acord amb els objectius d'aprenentatge i a la seva finalitat.

Com conduïm el debat i la dinamització que en fem ha de ser un reflex del nostre estil propi com a docents, del paper que decidim tenir-hi i de les circumstàncies favorables que creem perquè funcioni. Així, doncs, en les diferents fases del debat (des del plantejament, durant el

desenvolupament i en el moment del tancament) podem exercir-hi diferents rols o papers com a docents, que ens hauran d'ajudar a conduir l'activitat d'acord amb els seus objectius.

En termes generals, podem identificar tres rols en relació amb la figura del docent que condueix un debat virtual. Vegem quins són i quina és la seva funció:

Rol	Funcions
Moderador	<ul style="list-style-type: none">Fa bàsicament d'observador.Va resumint les intervencions i facilitant que tots els participants es puguin expressar de manera ordenada.Intervenció baixa.
Dinamitzador	<ul style="list-style-type: none">Provoca la discussió.Aporta punts de vista controvertits susceptibles de ser qüestionats.Planteja reptes que estimulen la discussió.Intervenció mitjana.
Expert	<ul style="list-style-type: none">Condueix i recondueix la discussió tenint en compte que els estudiants el consideren un bon coneixedor del tema que es debat.Opina personalment, parteix de la seva expertesa i coneixements per a rebatre les opinions dels participants i contrastar-les.Aconsella, aclareix idees.Intervenció alta.

Però, com es pot decidir quin és el rol més adequat? Sovint, els docents opten per combinar els tres rols durant el desenvolupament del debat. Alguns relacionen el rol de moderador amb la fase de plantejament del debat, el de dinamitzador amb la fase de desenvolupament i el d'expert en la fase de tancament. Val a dir, però, que el rol del docent no respon sempre a aquesta estructura; fins i tot convé desvincular el rol de la fase del debat. En aquest sentit, factors com la finalitat del debat o les característiques del grup haurien de ser més determinants.

Vegem-ne alguns exemples.

Exemples

- Amb grups molt consolidats, on es debati una qüestió que ja s'ha treballat durant el semestre i l'activitat de debat pretengui cloure l'assignatura arribant a un consens, probablement optarem per fer d'observadors i conduir la discussió en algun moment cap a les conclusions. **Fariem de moderadors.**
- Quan en el grup hi ha persones molt participatives i d'altres que no ho són tant, el tema que es debat és prou motivador perquè té sentit dins l'assignatura i els seus coneixements previs són suficients, potser optarem per motivar a la participació els qui normalment no hi participen; ens ajudarem dels que sí que hi participen perquè tirin endavant la dinàmica; hi intervindrem ajudant a reflexionar, a fer que facin servir el que ja saben i la seva pròpia experiència i opinió; "estirarem el fil" per a acostar-los a l'aprenentatge que volem promoure. **Fariem de dinamitzadors.**
- La nostra participació en un debat també pot respondre a la necessitat que algú, entès en una matèria o coneixedor en profunditat d'una pràctica professional concreta, hi doni respostes des de la seva expertesa. En aquests casos, el docent es presenta com a tal i proposa un cas, una situació, una qüestió oberta..., en definitiva, un punt de partida des del qual generarà el debat. El debat esdevé, d'aquesta manera, una activitat força conduïda pel docent mateix (en el sentit que ell la planifica i pren decisions sobre la seva dinàmica), però alhora molt condicionada a la participació dels estudiants. **Parlaríem d'un debat d'expert.**

Cal tenir en compte que...

- ... **assumir el rol adequat és determinant per a l'èxit.** Combinar diferents rols en un mateix debat ens pot donar prou joc pel que fa a la dinamització, però és important ser conscients en cada cas de quin paper s'està assumint i per què. No oblidem, però, que si n'exercim solament un, podem controlar l'activitat més fàcilment.

Si volem modificar el nostre rol durant la dinàmica, hi ha diverses variables que poden condicionar la nostra decisió, com a docents, d'assumir un rol o bé un altre. Pel que fa al contingut, el nivell de coneixement previ sobre la qüestió que es debat per part dels estudiants pot determinar el nostre paper, com també el domini de la qüestió per part del docent. Sovint, com a coneixedors de la matèria, podem voler fer aportacions d'interès si la marxa del debat ho requereix. I en relació amb la dinàmica, el moment del debat en què el docent preveu que els estudiants han d'haver arribat a algun tipus de conclusió o consens, o haver assolit un determinat aprenentatge també pot ser motiu per a modificar aquest rol.

- ... **és convenient que el docent no oblidï la seva condició d'expert.** No sempre serà un gran coneixedor del tema proposat, però el que sí que domina és la docència virtual que imparteix. Per tant, més enllà de la seva expertesa en els continguts, en el seu paper, el docent ha d'aconseguir transmetre als estudiants que és el seu referent. L'estudiant espera, gairebé sempre, el parer del consultor, la seva opinió, que es posicioni o que aportï contingut a la síntesi o la conclusió del debat. Cal no deixar de fer-ho.

- **... el debat no ha de tenir una estructura complexa.** En primer terme, no és convenient estructurar el debat en moltes fases i passos, i amb tasques que l'estudiant hagi d'acomplir en poc temps. En segon lloc, cal evitar la tramesa d'informació complementària amb l'ànim de facilitar la feina durant el desenvolupament del debat. La documentació associada forma part del plantejament de l'activitat. Sovint l'estudiant percep aquesta informació no com un ajut, sinó com una cosa més que cal llegir per a participar-hi amb èxit. En tercer lloc, les regles del joc han de regular l'activitat i facilitar la participació dels estudiants, no pas entorpir-la o fer-la més difícil.

El debat a la UOC

Com ajuda l'aula de la UOC a dinamitzar el debat? L'espai Debat de l'aula té algunes funcionalitats que us poden ajudar a dinamitzar el vostre debat. D'una banda, permet ordenar el debat en diferents carpetes. Això és útil en els casos en què el debat l'haguem estructurat en passos o fases, ja que podem crear carpetes diferents segons els temes tractats. Aquesta funcionalitat també pot ser emprada per a la gestió de debats de grups nombrosos. En aquest cas, això permet organitzar debats paral·lels en grups reduïts i en diferents carpetes. En totes dues situacions, és important que el docent orienti l'estudiant en el seu ús. D'altra banda, també podem disposar d'un espai de debat que permeti organitzar la dinàmica en diferents fils de conversa: en aquest cas els missatges s'ordenen en arbre d'acord amb el tema o el títol. El sistema permet mantenir converses en paral·lel en el mateix espai seguint un ordre cronològic, les quals queden ordenades temàticament. Com en el cas anterior, és important que el docent n'estableixi adequadament l'ús per tal que resultin eficaços i facilitin la lectura de les intervencions. Cal recordar que aquesta funcionalitat no apareix per defecte en l'espai Debat i que s'ha de demanar explícitament quan es crea l'aula. Vegeu Com es crea un debat a l'aula.

PAS 5. Fer el tancament del debat

El tancament és la darrera fase del debat, però no per aquest motiu la menys important. Si bé els altres passos serveixen per a definir el debat que volem, dinamitzar-ne el desenvolupament a l'aula o avaluar l'aprenentatge dels estudiants, no és fins al tancament que recollim, de manera formalitzada, el seu resultat i el del grup.

El primer que cal és ser capaços d'identificar aquest resultat. Un cop més, haurem de prendre com a punt de referència la finalitat que es perseguia inicialment, ja que aquest resultat ha de ser-hi coherent.

Però aquesta no és l'única acció que hem de dur a terme en aquest pas. Durant el tancament, també hem de comunicar a l'estudiant l'acabament de l'activitat. En aquest sentit, la podríem considerar com una part de la dinamització.

Els resultats que s'han d'obtenir en aquest pas són...

- ... la identificació del resultat del debat (conclusió)
- l'elaboració d'una síntesi del que s'ha esdevingut durant el debat,
- la formalització del resultat del debat, i
- la comunicació a l'estudiant de l'acabament de l'activitat.

Com faig el tancament del debat?

A continuació veurem com cal preparar i dur a terme les diferents accions que formen part d'aquest pas del debat.

Identificar el resultat del debat

L'objectiu que perseguim quan proposem un debat en comptes d'una altra activitat és arribar a un resultat que situï l'estudiant més enllà del punt de partida inicial. Aquest **resultat d'aprenentatge** és la **conclusió** del debat. Quant a l'aportació de nou coneixement, la conclusió pren com a punt de partida el nou coneixement generat durant la dinàmica, i elabora noves propostes fent una interpretació en clau d'aprenentatge.

No és tant una síntesi del que s'ha dit, sinó el desenllaç del que s'ha après. La conclusió dóna sentit a l'activitat en la mesura en què es correspon amb els objectius plantejats.

- **L'elaboració d'una conclusió és imprescindible en tot debat**, en tant que recull aquells aprenentatges que havíem previst que s'assolissin en plantejar-lo. És un

resultat, una resposta, que l'estudiant espera rebre, i que li permetrà valorar la seva posició respecte a allò que s'esperava que assolís.

Les conclusions d'un mateix debat no varien d'un semestre a l'altre. Si els objectius del debat, el títol i el seu enunciat no es modifiquen d'un semestre a l'altre (és a dir: si es planteja exactament la mateixa activitat), les conclusions de tots dos debats hauran de coincidir. El resultat d'aprenentatge esperat serà el mateix, no variarà. De tota manera, l'un i l'altre resultat poden presentar diferències en la seva contextualització, ja que cada grup d'estudiants hi haurà arribat de forma diferent, fruit del procés d'aprenentatge i treball que hagi seguit. No oblidem que el coneixement que s'hi hagi generat haurà estat construït a partir de les aportacions i la interacció de tots els participants, i cada grup és diferent. En aquest sentit, el contingut real del debat és el resultat de la seva dinàmica.

Vegem-ne un exemple:

Exemple

- **Títol del debat:** La protecció balenes en aigües canadenques
- **Enunciat:**
 1. Penseu que les balenes estan en perill d'extinció?
- **Conclusió:**

“Les balenes que habiten les aigües més gèlides de la costa nord de la península de Tadoussac, al Canadà, corren un greu perill d'extinció si no s'aplica en breu el tractat de la Comissió Balenera Internacional signat pels països membres”.

Elaborar la síntesi del que s'ha esdevingut durant el debat

Podem considerar la **síntesi** com un resum del que s'ha debatut, un recull de les aportacions més destacades. Aquesta **sinopsi** tendeix a la **descripció d'allò que s'ha esdevingut**. Qui la realitza és qui posa en pràctica la capacitat d'exposar-ho sintèticament i ordenadament, destacant, si cal, allò més rellevant i procurant que totes les aportacions individuals hi quedin representades. Quant a l'aportació de nou coneixement, la síntesi no va més enllà del coneixement que s'hagi pogut generar durant la dinàmica.

Mentre que la conclusió no hauria de variar d'un semestre a l'altre – quan l'activitat d'aprenentatge que plantejem és exactament la mateixa - la síntesi final normalment ho és, perquè el grup haurà estat diferent i el què s'hi haurà dit també. Si més no, malgrat que moltes idees poden coincidir, la forma com s'hauran expressat, el to i el vocabulari emprat segur que serà distint cada vegada.

- **No és el mateix una síntesi que una conclusió.** Vegem-ne la diferència a partir de l'exemple anterior:

Exemple

- **Títol del debat:** La protecció balenes en aigües canadenques
- **Enunciat:**
Penseu que les balenes estan en perill d'extinció?
- **Conclusió:**
“Les balenes que habiten les aigües més gèlides de la costa nord de la península de Tadoussac, al Canadà, corren un greu perill d'extinció si no s'aplica en breu el tractat de la Comissió Balenera Internacional signat pels països membres”.
- **Síntesi:**
“En termes generals, el grup respondria de forma afirmativa a la pregunta corresponent a l'enunciat del debat. La majoria entenen la necessitat de preservar-les i de les campanyes de sensibilització que es duen a terme arreu del món. No obstant, com a possibles vies de solució, al llarg de la discussió han aparegut un parell d'idees interessants però que poden resultar en certa manera contraposades. D'una banda,De l'altra,.....”.

- De tota manera, si decidim elaborar una síntesi, s'aconsella no elaborar-ne solament una al final, sinó facilitar als estudiants síntesis parcials d'allò que es va generant, en un o diferents moments del debat. Aquest exercici té un clar component de feedback per al grup, però alhora facilita la tasca de síntesi final, tant si l'elaboren els estudiants com si ho fa el docent. Vegeu apartat “Cal tenir en compte”.

Ambdós, conclusió i síntesi, esdevenen productes finals, resultants d'una activitat de debat, tangibles i aprofitables tant per a uns com per als altres.

Formalitzar el resultat del debat

Un cop elaborades la síntesi final del debat (si s'opta per aquesta opció) i la conclusió, cal fer-les arribar al grup d'estudiants. En aquest sentit, tenim diverses possibilitats, les unes més elaborades que les altres. Sobre com presentem aquests resultats, hi tindrà molt a veure el nostre estil com a docents, la complexitat del debat i la seva finalitat inicial.

S'aconsella fer arribar la síntesi del debat i la conclusió en missatges diferents. D'una banda, es pot elaborar un missatge de síntesi, que contingui un resum de tot el que ha passat durant el transcurs del debat i les aportacions més rellevants. De l'altra, podem redactar un missatge o adjuntar un document que reculli les conclusions de l'aprenentatge i fins a quin punt s'han assolit els objectius plantejats.

En ocasions, es pot elaborar un document que tingui com a funció principal que el debat pugui transcendir a altres àmbits fora del mateix espai de debat en què es va crear, de manera que hi hagi altres persones que es puguin beneficiar d'aquest nou coneixement generat. També es pot convertir en un recurs propi de l'assignatura que tant es pot quedar el mateix estudiant que ha participat en el debat com poden emprar futurs estudiants dels semestres següents. Aquest document hauria de contenir els apartats següents:

- Antologia dels fragments més rellevants generats durant el debat.

- Síntesi d'idees elaborades pels estudiants o pel consultor.
- Conclusions generals a què s'ha arribat amb el debat.

Si optem per fer ús de la síntesi del debat en semestres posteriors i amb diferents grups d'estudiants, hem de preveure comunicar-ho als estudiants. Caldrà que explicitem que en volem fer ús fora de l'aula. Els estudiants hauran d'haver acceptat estar disposats a participar en les conclusions finals, que les seves aportacions en formin part i, d'alguna manera, siguin públiques. S'aconsella explicitar-ho a les "Regles del joc".

Comunicar a l'estudiant l'acabament de l'activitat

Es recomana tancar el debat amb un missatge que permeti als estudiants situar el seu aprenentatge i els convidi a començar a treballar per a anar més enllà. Aquest missatge pot ser diferent del de les conclusions o síntesi, o bé es pot aprofitar el mateix missatge. Cal recordar el paper que ha tingut el debat respecte al conjunt de l'assignatura. També és important agrair la participació de tothom.

El tancament ens permet enllaçar una activitat de l'assignatura o del curs amb una altra. La fi del debat representa haver portat a terme un aprenentatge, que tindrà a veure amb l'activitat anterior i que segurament donarà motiu a la següent. És el moment de recordar per què hem debatut alguna cosa, què hem après amb això i, sobretot, quina relació té aquest aprenentatge (contingut, coneixement, habilitat, etc.) amb la resta d'activitats del mòdul, la unitat de treball o l'assignatura.

Cal tenir en compte que...

- **... elaborar la síntesi del debat pot ser una activitat per a l'estudiant.** En alguns casos, fer la síntesi de tot el que s'ha esdevingut en el debat pot resultar molt difícil per al docent i, alhora, pot aportar poca cosa com a resultat a l'estudiant. D'altra banda, el procés d'elaboració d'aquesta síntesi sí que pot aportar valor al debat, ja que permet desenvolupar la capacitat de síntesi dels estudiants, competència transversal present en molts dels programes. Davant d'aquesta situació, alguns docents conviden els estudiants a elaborar-la. Si aquest exercici es correspon amb els objectius d'aprenentatge, resulta adient. De tota manera, aquesta pràctica representa una tasca més que ha de fer l'estudiant, i cal comptabilitzar-la en la dedicació global que el debat li comportarà.
- **... una síntesi no és necessàriament una acció que s'ha de fer durant el tancament.** Depenent de la complexitat del debat, en diversos moments de la seva dinamització és convenient intervenir-hi proporcionant a l'estudiant síntesis parcials d'allò que es debat. Això contribueix a marcar el ritme del debat ajustant-lo a la seva estructura, ajuda a centrar el tema i permet reorientar-lo.